

На підставі виконаного дослідження можна висувати, що в словникарській роботі не повністю використовують інформативний потенціал різних дефініцій. Отже, під час планування словникарської роботи потрібно диференціювати створювані словники відповідно до особливостей дефініцій.

1. *Robinson R. Definition / R. Robinson. – Oxford: Oxford University Press, 1950. – 216 p.*
2. *Горский Д. П. Определение (логико-методологические проблемы) [Текст] / Д. Горский. – М. : Мысль, 1974. – 311 с.*
3. *Попа К. Теория определения [Текст] / К. Попа. – М. : Прогресс, 1976. – 247 с.*
4. *Новий тлумачний словник української мови [Текст] / І. О. Радченко. – Кам'янець-Подільський : ВПФ «Абетка», 2005. – 544 с.*

УДК 615.825.004

Ростислав Коваль, Оксана Тиравська

Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНОЛОГІЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

© Коваль Р. С., Тиравська О. І., 2017

Статтю присвячено аналізу проблем перекладу термінів реабілітації з французької мови українською. Найважчими для перекладу виявилися галузеві аббревіатури – потрібно було шукати розшифрування у французьких тлумачних словниках із фізичної реабілітації / терапії, у наукових статтях, підручниках та на інтернет-ресурсах і пропонувати послівний переклад, оскільки практично не існує випадків варіантів перекладу відповідною аббревіатурою в українській мові.

Ключові слова: українська мова, французька мова, реабілітація, словник, переклад.

The article is dedicated to the analyzing of problems, occurred during the translation of rehabilitation terms from French into Ukrainian. The field abbreviations became the most difficult in the translation process – we were searching for decoding in the French explanatory dictionaries for physical rehabilitation / therapy, in scientific articles, textbooks and on Internet resources, sometimes a verbal translation was offered, since there were practically no translation options for an appropriate abbreviation in the Ukrainian language.

Keywords: Ukrainian language, French language, rehabilitation, dictionary, translation.

Актуальність. Нині постала потреба формувати національну термінологію, скласти термінологічні словники, які б відповідали світовим стандартам, із метою вивести національну термінографію на світовий рівень, що залежить також і від правильного відтворення українською мовою запозичених термінів, їхнього правильного використання тощо. Головним завданням є дослідження як лінгвістичних, так і екстралінгвістичних чинників, які впливають на створення (головним чином, перекладачами) нових термінів у національних терміносистемах, якщо відповідного еквіваленту в мові перекладу бракує, а також виявлення механізму термінологічного планування з точки зору мовних інтерференцій, тобто свідомого чи підсвідомого втручання в мову з метою лексичної модернізації та стандартизації [5].

Дискусії на численних термінологічних конференціях останніх років засвідчують, що чи не найважливішою проблемою сучасного українського термінознавства залишається питання про те, як зберегти національний дух української термінології за умов широких глобалізаційних процесів сучасності. Найгарячіші дискусії відбуваються саме щодо найприйнятніших назв спеціальних по-

нять із ряду дублетних найменувань, а також щодо способів і засобів лексикографічного опрацювання й стандартування номінацій процесових понять, словотвірна структура яких, як відомо, найбільш відрізняється від аналогічних термінів інших слов'янських мов, насамперед російської [16]. Рицар Б. Є. вказує на те, що «стан термінологічної справи будь-якої держави відображає її цивілізованість» [18].

Приступа Є. Н. та Вовканич А. С. зауважують, що питання розбудови сучасної системи фізичної реабілітації досить відкрито і гостро стоїть перед нашим суспільством. Потрібні фахівці, робота яких не зводилася б до механічного виконання певного комплексу вправ, а, які мали б достатньо знань для самостійних обстежень, творчого вибору того чи того комплексу реабілітаційних методик (або розроблювання його для конкретного пацієнта), які мали б достатній запас практичних навичок і були би здатними підготувати свого пацієнта до життя в нових для нього умовах [17]. Очевидно, що окрім теоретичних знань і практичних умінь, фахівець із фізичної реабілітації / фізичний терапевт повинен досконало володіти принаймні однією з основних чужоземних мов, аби він міг самостійно ознайомлюватися з новітніми досягненнями в медицині, реабілітації та протезуванні.

Військова агресія з боку РФ 2014 року призвела до з'яви значної кількості неповносправних осіб, які потребують комплексної медичної, фізичної та соціально-психологічної реабілітації. На жаль, учергове переконуємось, що війни безпосередньо впливають на розвиток цієї галузі. Українські фахівці активно переймають досвід і співпрацюють із колегами тих країн, де якість засобів і методів реабілітації є на найвищому рівні – у США, Великій Британії, Канаді, Франції, Німеччині, Австрії, Швейцарії, Ізраїлі й інших.

Розвиток термінології реабілітації триває рівнобіжно з розвитком цієї галузі. Терміном реабілітації ми вважаємо слово або словосполучення, що позначає спеціальне фахове поняття цієї галузі, зміст якого відображено в дефініції, і котрий є невід'ємним складником термінології. До термінології «реабілітації» ми долучаємо терміни з фізичної реабілітації / терапії (тепер усе активніше термін «фізична терапія» витісняє термін «фізична реабілітація»), медичної та соціально-психологічної реабілітації.

Герцик А. М. наголошує на тому, що «термінологічні проблеми фізичної реабілітації ще далекі до вирішення* і належать до пріоритетних, які постали перед галузевою наукою» [1]. Однією з таких проблем в Україні є брак перекладного словника. Фізичні терапевти та філологи повинні спільно працювати над укладанням таких словників, адже в тому випадку, якщо над роботою працює лише фахівець з однієї галузі, не вдасться уникнути певних прогалин, неточностей і хиб. Точність перекладу терміна є надзвичайно важливою. Аналіз проблем, із якими ми зіштовхнулися, працюючи над французько-українським словником термінів реабілітації, підтверджує актуальність статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані з термінологією реабілітації, розглянуто у працях Герцика А. М. [1–4], Ковалю Р. С. [6–15], Моріса Блуена [20], Жака Моне [25], Клода Амоне [23; 24] й інших. **Мета** роботи заналізувати проблеми перекладання термінів реабілітації з французької мови українською. **Завдання** статті передбачають пошуки напрямів перекладу термінів реабілітації зазначених мов.

Виклад основного матеріалу. Двома основними групами, котрі використовують термінологію як засіб комунікації, є: безпосередні користувачі (direct users) та проміжні (intermediaries), котрі використовують термінологію з метою полегшення спілкування з іншими. Безпосередніми користувачами є фахівці в кожній галузі знань. Для них термінологія є потрібним інструментом для комунікації і важливим елементом для концептуалізації їхніх предметів вивчення. Проміжними користувачами є мовні фахівці – перекладачі, укладачі технічної документації та усні перекладачі, котрі потребують термінології у своїй професії для того, щоб полегшити спілкування [21, с. 11].

---

* розв'язання – ред.

Селіванова О. О. перекладом називає цілеспрямовану лінгвопсихоментальну діяльність особистості перекладача як рекреативної системи, що поєднує в одному перетворювальному процесі дві фази: інтерпретацію оригінального тексту та породження на підставі цієї інтерпретації тексту-перекладу [19, с. 452]. У статті «Принципи укладання французько-українського та українсько-французького словника галузі реабілітації» [13] ми запропонували критерії поділу термінів реабілітації у словнику на п'ять груп – аббревіатури; засоби й методи реабілітації, прилади та апарати; професії; класифікації, шкали й тести; вади, порушення і захворювання. Робота над формуванням реєстру термінів французькою мовою тривала від 2012 року. Проміжні результати, які стосувалися етимології термінів [9], функціонуванні аббревіатур [6], епонімів [8], топонімів [15], запозичин [10], найменувань засобів і методів реабілітації [12], основних вимог до термінів реабілітації [7], методології дослідження [11] та стандартизації термінології [14] було відображено у відповідних публікаціях. Поділ дозволив тематично класифікувати термінологію реабілітації; визначити кількість термінів, які входять до тієї чи тієї групи; визначити, де саме використовують найчастіше запозичини й чому; продуктивні моделі термінотворення. Ми свідомо відмовились від того, щоб подавати у словнику анатомічні терміни (виняток становлять лише ті, що є в термінологічних словосполуках галузі). У перспективі ці напрацювання можна буде використати також для укладання великого медичного французько-українського словника, адже його відсутність стала особливо відчутною в нашій роботі.

Отож, найбільші труднощі виникли при перекладі аббревіатур, термінів для найменування шкал, класифікацій і тестів. Пошук варіантів перекладу термінів, що використовують для найменування вад, порушень і захворювань, а також професій галузі, не склав особливих труднощів, оскільки їх зафіксовано у словниках загального й медичного штибу. Урешті, в окремих випадках, довелося шукати й розглядати відповідні варіанти перекладу для найменування засобів і методів реабілітації, які запропонували чужоземні фахівці й, через різні причини, не широко знані в Україні.

Розпочнімо огляд з аналізу перекладу аббревіатур. У перекладних словниках представленими є, фактично, лише загальновідомі аббревіатури: OMS / Organisation (f) mondiale de la santé – ВООЗ / Всесвітня організація охорони здоров'я; INSERM / Institut (m) national de la santé et de la recherche médicale – Національний інститут охорони здоров'я та медичних досліджень; FHF / Fédération (f) hospitalière de France – Федерація лікарень у Франції; CNOM / Conseil (m) National de l'Ordre des Médecins – Національна Рада офіційної організації лікарів у Франції (з обов'язковим вступом до неї кожного лікаря); CPAM / Caisse (f) primaire d'assurance maladie – первинна страхова каса на випадок тимчасової непрацездатності; CNAM / Caisse (f) nationale d'assurance maladie – Національна каса страхування на випадок тимчасової непрацездатності; BPCO / broncho-pneumopathie (f) chronique obstructive – хронічна обструктивна хвороба легень / ХОЗЛ; FC / fréquence (f) cardiaque – ЧСС / частота серцевих скорочень; IRM / imagerie (f) par résonance magnétique – МРТ / магнітно-резонансна томографія / ядерно-магнітний резонанс. Тому для формування реєстру галузевих аббревіатур ми користувалися, здебільшого, двома тлумачними словниками [22; 26], які вийшли 2007 і 2011 роках у Франції. Вони подають доволі значну кількість аббревіатур із відповідним розшифруванням. Також ми використовували матеріали зі спеціалізованих сайтів французьких організацій, що провадять реабілітації, та працями провідних французьких фахівців. Це красномовно свідчить, що Франція приділяє надзвичайно велику увагу фізичній, медичній, соціальній і психологічній реабілітації неповносправних осіб та їхній максимально можливій інтеграції у суспільство й залучення до навчання і праці. Наприклад, у Французькій Республіці працюють: CLIS / classe (f) d'intégration scolaire – клас для інклюзивної освіти неповносправної дитини в початковій школі; ACT / appartement (m) de coordination thérapeutique – тимчасове місце для проживання хворого з патологією, яка може призвести до інвалідності (де лікують, реабілітують і надають соціально-психологічну допомогу); сплачують: AEEH / allocation (f) d'éducation de l'enfant handicapé – виплати батькам для освіти неповносправної дитини; існує поняття RQTH / reconnaissance (f) de la qualité de travailleur handicapé – визнання якостей і навичок працівника з

обмеженими фізичними можливостями; є закон HPST / Hôpital (m), patients (m, pl), santé (f) et territoire (m) / loi (f) Roselyne Bachelot – Закон про госпіталі (охорона здоров'я пацієнтів на місцях їхнього проживання) / Закон Розелін Башльо. Чинними є спеціальні дипломи та сертифікати, які дають право на роботу з неповносправними особами: CAFAD / certificat (m) d'aptitude aux fonctions d'aide à domicile – сертифікат, який дає право на надання допомоги неповносправному вдома, замінено згодом на DEAVS / Diplôme (m) d'État d'auxiliaire de vie sociale – Державний диплом на право надання допомоги особам з обмеженнями (через вік, хворобу чи інвалідність); DDEEAS / diplôme (m) de directeur d'établissement d'éducation adaptée et spécialisée – Диплом директора спеціалізованого освітнього закладу; CAFDES / certificat (m) d'aptitude à la fonction de directeur d'établissement social – сертифікат на право виконання обов'язків директора соціального закладу. Функціює значна кількість різноманітних федерацій: FNEHAD / Fédération (f) nationale des établissements d'hospitalisation à domicile – Національна федерація закладів, які шпиталізують удома; FNM / Fédération (f) Nationale des Malades Infirmes et Paralysés – Національна федерація неповносправних і паралізованих хворих; FFCLCC / Fédération (f) française des centres de lutte contre le cancer – Французька федерація центрів боротьби з раком; ASFORRED / Fédération (f) pour la Formation Continue des Associations (f, pl) de Médecins de Rééducation et de Réadaptation – Федерація з питань постійного навчання Асоціацій лікарів – фахівців із реабілітації; FHP / Fédération (f) de l'hospitalisation privée – Федерація приватних лікарень у Франції; центрів: CDTD / Centre (m) de distribution de travail à domicile – Центр розподілу праці вдома для неповносправних осіб; CREA / Centre (m) régional pour l'enfance et l'adolescence inadaptées – Регіональний центр для неповносправних дітей і підлітків; CRP / Centre (m) de rééducation professionnelle – Центр професійної перепідготовки; CERAH / Centre (m) d'étude et de recherche pour l'appareillage des Handicapés – Центр вивчення та дослідження апаратури для неповносправних осіб; CRRA / Centre (m) de rééducation et réadaptation pour adultes – Центр перепідготовки та реабілітації для дорослих; CRRF / Centre (m) de rééducation et réadaptation fonctionnelle – Центр реабілітації та функційного відновлення; CAMPS / Centre (m) d'action médico-sociale précoce – Медично-соціальний центр раннього виявлення, діагностики, лікування, реабілітації та нагляду над неповносправними дітьми (до 6 років); CTNERHI – Centre (m) Technique National d'Études et de Recherches sur les Handicaps et les Inadaptations – Національний технічний центр вивчення і дослідження вад та непристосованості; CATTP / Centre (m) d'accueil thérapeutique à temps partiel – Лікувальний центр для тимчасового перебування (щось середнє між денним стаціонаром і медично-психологічним центром); синдикатів: SNMRS / Syndicat (m) des médecins salariés en MPR – Синдикат лікарів, котрі працюють у галузі фізичної терапії та реадaptaції; SYNERPA / Syndicat (m) national des établissements et résidences privés pour personnes âgées – Національний синдикат закладів і приватних установ для осіб поважного віку; фондів: FIPH-FP / fonds (m, pl) pour l'insertion des personnes handicapées dans la fonction publique – фонди для інтегрування неповносправних осіб до громадського життя; груп: GENULF / Groupe (m) d'études neuro-urologiques de langue française – група фахівців (фізичних терапевтів, неврологів й урологів), що лікують аномальні функції сечового міхура, які є наслідком неврологічного ураження (розсіяний склероз, хвороба Паркінсона); товариств: SOFMER / Société (f) française de médecine physique et de réadaptation fonctionnelle – Французьке товариство фізичної терапії та функційної реадaptaції; SFETB / Société (f) française d'étude et de traitement des brûlures – Французьке товариство вивчення та лікування опіків; комісій: CDAPH / Commission (f) des droits et de l'autonomie des personnes handicapées – Комісія з прав й автономії неповносправних осіб; CCAPH / Commission (f) communale pour l'accessibilité aux personnes handicapées – муніципальна комісія з питань доступності для неповносправних осіб; CDHP / Commission (m) départementale des hospitalisations psychiatriques – Департаментальна комісія з госпіталізації у психіатрії; рад: CDCPH / Conseil (m) départemental consultatif des personnes handicapées – Департаментальна дорадча рада неповносправних осіб; CNCPH / Conseil (m) national consultatif des personnes handicapées – Національна дорадча рада неповносправних осіб; комітетів: CHSCT / Comité (m) d'hygiène et de sécurité et des

conditions de travail – Комітет із гігієни й безпеки умов праці; CNOSS / Comité (m) national de l'organisation sanitaire et sociale – Національний комітет санітарної та соціальної організації; асоціацій: ANFE / Association (f) Nationale Française des Ergothérapeutes – Національна французька асоціація ерготерапевтів; ANMSR / Association (f) Nationale des Médecins Spécialistes de médecine physique et de réadaptation – Національна асоціація лікарів, котрі є фахівцями в галузі фізичної терапії та відновлення; APF / Association (f) des Paralysés de France – Асоціація осіб із паралічем у Франції; AFIGAP / Association (f) Francophone Internationale des Groupes d'Animation de la paraplégie – Міжнародна французькокомовна асоціація осіб, уражених параплегією; AGEFIPH / Association (f) de gestion du fonds pour l'insertion professionnelle des personnes handicapées – Асоціація керування коштами для професійного працевлаштування неповносправних осіб; агенцій: ANAP / Agence (f) nationale d'appui à la performance des établissements de santé et médico-sociaux – Національна агенція з питань удосконалення роботи медичних і соціально-медичних закладів; ANESM / Agence (f) nationale d'évaluation sociale et médico-sociale – Національна агенція з оцінки якості соціальних і медично-соціальних послуг; закладів: MDPH / Maisons (f, pl) départementales des personnes handicapées – Департаментальні будинки для неповносправних осіб; EA / entreprise (f) adaptée – пристосоване до потреб неповносправного підприємство (працевлаштовує щонайменше 80 % неповносправних робітників); ESSMS / établissement (m) ou service (m) social ou médico-social – Соціальний або соціально-медичний заклад чи служба; ESAT / Établissement (m) ou service (m) d'aide par le travail – Заклад або служба, спрямована на професійне працевлаштування чи соціальну реабілітацію неповносправних осіб (котрі не можуть працювати протягом короткого або тривалого часу на звичайному чи пристосованому до потреб особи з обмеженими можливостями підприємстві); EREA / Établissement (m) régional d'enseignement adapté – Регіональний спеціалізований освітній заклад (для підлітків із соціальними проблемами чи труднощами в освіті; для підлітків з обмеженими фізичними можливостями); об'єднань: UNAEE / Union (f) Nationale des Associations d'Étudiants en Ergothérapie – Національне об'єднання асоціацій студентів-ерготерапевтів; UNAPEI / Union (f) nationale des associations de parents de personnes handicapées mentales – Національне об'єднання асоціацій батьків дітей із психічними розладами.

У французькій мові існують аббревіатури, які мають однаковий графічний вигляд, але різне змістове наповнення: AM / aide (f) médicale – медична допомога та AM / allaitement (m) maternel – грудне вигодовування; CRA / centre (m) de ressources sur l'autisme – центр, де зосереджено різноманітні засоби для допомоги особам з аутизмом (центр допомоги для осіб з аутизмом) та CRA / commission (f) de recours amiable – комісія з розгляду скарг (на рішення організацій, у якій є комісія); FRE / fauteuil roulant (m) électrique – електричне крісло-візок та FRE / fréquence (f) respiratoire après effort – частота дихання після вправи; IMC / indice (m) de masse corporelle – індекс маси тіла й IMC / infirmité (f) motrice cérébrale – рухова недостатність, зумовлена ураженням мозку; IR(C) / insuffisance (f) rénale (chronique) – ниркова недостатність (хронічна) й IR(C) / insuffisance (f) respiratoire (chronique) – дихальна недостатність (хронічна); PA / Palv / pression (f) alvéolaire – тиск в альвеолах, PA / personne (f) âgée – особа поважного віку, PA / pression (f) artérielle – артеріальний тиск; RGO / reciprocating gait orthosis (з англ.) – реципрокний ортез для ходьби та RGO / reflux (m) gastro-œsophagien – шлунково-стравохідний рефлюкс; MAS / maison (f) d'accueil spécialisé – будинок для неповносправних осіб поважного віку та MAS / modified Ashworth scale (з англ.) – Модифікована шкала спастичності Ашворта.

У французькій мові фіксуємо наявність акронімів: OLYMPE / orthèse (f) lyonnaise Massues à pression élastique – ліонський еластичний корсет Массю; OVALE / orthèse (f) vertébrale active lombaire d'élongation – розтягувальний корсет для попереку; CREST / (calcinose, syndrome de Raynaud, troubles de l'œsophage, sclérodactylie, télangiectasies) – обмежена склеродермія (кальциноз, хвороба Рейно, езофагіт, склеродактилія, телеангіоектазія); EIFEL / échelle (f) d'incapacité fonctionnelle pour l'évaluation du lombalgique – шкала функційної нездатності для оцінювання болю в попереку; FABRE / flexion abduction rotation externe – згинання, відведення, зовнішня ротація; RASED / réseau (m) d'aides spécialisées aux élèves en difficulté – мережа спеціалізованої допомоги дітям із вадами; RICE / rest ice

compression elevation (з англ.) – спокій, холод, компресія, підняття; RIMS / rehabilitation in multiple sclerosis (з англ.) / réadaptation (f) dans la sclérose en plaques – реабілітація при розсіяному склерозі; POMA / performance-oriented assessment of mobility (з англ.) – зорієнтоване на результат оцінювання мобільності; PRIAC / programme (m) interdépartemental d'accompagnement des handicapés et de la perte d'autonomie – міждепартаментальна програма супроводу неповносправних та тих, хто втратив самостійність. Отже, акроніми не завжди вдається перекласти відповідниками в українській мові.

Серед абrevіатур галузі також є чимало запозичин з англійської мови: NHP / Nottingham health profile – Ноттінгемський профіль здоров'я; NPUAP / national pressure ulcer advisory panel – національна консультативна група з питань відлежін; LBP / low back pain – біль у попереку, люмбаго; LIS / locked in syndrome – синдром «замкненої людини» (синдром ізоляції, синдром дееферентації); LLDQ / lower limb disability scale – шкала оцінки неспроможності верхньої кінцівки; LOTCA / Lowenstein occupational therapy cognitive assessment – система діагностики когнітивних порушень після ушкодження мозку Loewenstein; GMFM / gross motor function measure – шкала великих моторних функцій; GOAT / Galveston Orientation and Amnesia Test – Гальвенстонський тест на орієнтацію та амнезію; GCS / Glasgow coma scale – шкала глибини коми Глазго; CPAP / continuous positive airway pressure – тиск у дихальних шляхах, позитивний постійний; DOMS / delayed onset muscle soreness / courbatures (f, pl) – крепатура; ABA / méthode (f) applied behavior analysis – метод поведінкового прикладного аналізу; ADL / activities of daily living – щоденні види діяльності. Перекладаючи їх, доводилося використовувати англійсько-українські та англійсько-російські словники; підручники й посібники з медицини, реабілітації та діагностики; шукати вживання абrevіатури-запозичини в контексті (напр., у науковій статті) і пропонувати можливий варіант перекладу українською.

Окремі терміни до української мови було запозичено безпосередньо: rollator (m) – ролятор; flutter – флатер; acapella – акапела; snoezelen – снузелен / контрольована мультисенсорна стимуляція; terrainkur (m) – теренкур, лікувальна фізична культура тощо. Серед найменувань приладів й апаратів, засобів і методів реабілітації, труднощами для перекладання були слова не зафіксовані в перекладних словниках. Інколи доводилося для перекладу шукати пояснини терміна. Напр., терміни: perroquet (m) – aide technique au soulèvement actif du sujet alité – технічний засіб для піднімання лежачого хворого; pingouin (m) – surnom facétieusement attribué au premier candidat à se jeter à l'eau lors d'une épreuve examinatoire en masso-kinésithérapie – жартівлива назва того, хто перший стрибає у воду, лікуючись масажем і засобами фізичної культури; kinédisk (m) / Ski-Angel – disque mobile en rotation sur un plan inclinable, utilisé pour la reprogrammation neuro-motrice du genou – кінетичний диск (мобільний ротаційний диск на похилій площині). Коли не вдається дібрати відповідного еквівалента, доводиться вдаватися до описового способу перекладу. Напр., empowerment (з англ.) – рух, спрямований на підвищення соціального статусу неповносправних осіб; feeder (з англ.) / orthèse (f) équilibrée de membre (m) supérieur – підтримувач передпліччя; cardio-training (з англ.) – фізичні вправи для покращення роботи серцево-судинної системи; computer-assisted motivating rehabilitation / CAMR (з англ.) – використання джойстика у відеоіграх із метою розроблення функціонування ураженої кінцівки; constraint induced movement therapy / CIMT (з англ.) – обмеження блокування функціонування здорової руки (з метою розроблення паретичної руки); break-test (з англ.) – тест на визначення сили м'яза або окремої групи м'язів; neck disability index (з англ.) / échelle (f) d'auto-évaluation fonctionnelle d'un cervicalgique / index (m) de déficience du cou – індекс порушення життєдіяльності, коли є болі в шії.

Зазначимо, що термінології реабілітації в цілому властива синонімія, яка ставить перед перекладачем питанок вибору найвдалішого варіанту перекладу: ambulateur (m) / déambulateur (m) / cadre (m) de marche / gadot (m) / tintébin (m) / tribune (f) / marchette (f) – ходунки; cardiostimulateur (m) / pacemaker (m) / stimulateur (m) cardiaque – електрокардіостимулятор; extracorporeal shock wave therapy (з англ.) / ESWT / lithotritie (f) – ударно-хвильова терапія / літотрипсія; claquement (m) / percussion (f) / clapping (m) – постукування (техніка масажу); interval training (з англ.) / travail (m) en

fractionné / travail (m) intermittent – інтервальні тренування; acatalepsie (f) / démente (f) / détérioration (f) mentale / gérontisme (m) – деменція; standing-up (з англ.) / verticalisateur (m) – вертикалізатор / стендер; golf-elbow (з англ.) / épicondylite (f) médiale – медіальний епікондиліт / лікоть гольфіста; mucoviscidose (f) / fibrose (f) kystique du pancréas (m) / syndrome (m) d'Andersen / triade (f) d'Andersen / MV – муковісцидоз; récive (f) / cas (m) récurrent / palindromie (f) / rechute (f) / récurrence (f) / retour (m) – рецидив; syndrome (m) de Down / acromicrie (f) congénitale / mongolisme (m) / trisomie (f) 21 – синдром Дауна / хвороба Дауна / монголізм / трисомія 21; angine (f) de poitrine (f) / angine (f) pectorale / angor (m) / angor pectoris (m) / sténocardie (f) – стенокардія, грудна жаба. Для фахівця науковий термін є зрозумілим, тоді як для нефахівця (якщо для цієї категорії спрямовано переклад), доцільним видається за можливості додавати пояснину: dyspraxie (f) – диспраксія, порушення цілеспрямованих рухів або порушення функції певного органа; étrier (m) de Cruttschfield – скоба Крютчфілда (для скелетного витягання за череп при переломах шийної ділянки хребта); cryothérapie (f) / frigothérapie (f) / psychothérapie (f) – кріотерапія, лікування холодом. Отже, основна мета перекладача – передати зміст терміна. Його фахова майстерність залежить від бажання постійно навчатися й досконалити свою перекладацьку майстерність, а вивчення спеціалізованої літератури розширює його професійну компетенцію. В окремих випадках, перекладачеві доводиться пропонувати свій варіант перекладу.

Отже, підсумуємо: 1) найважчими для перекладу виявилися галузеві абрєвіатури – ми шукали розшифрування у французьких тлумачних словниках із фізичної реабілітації / терапії, у наукових статтях, підручниках та на інтернетресурсах і пропонували послівний переклад, оскільки практично не існує випадків варіантів перекладу відповідною абрєвіатурою в українській мові; значна кількість абрєвіатур на позначення служб, центрів, федерацій, товариств, рад продемонструвала ставлення Французької Республіки до її громадян із певними вадами й обмеженнями – українським чиновникам і службовцям, які забезпечують реабілітацію, функційне відновлення та соціальну інтеграцію осіб з обмеженими можливостями варто ознайомитись із досвідом французьких колег, перейняти досвід, провести відповідні реформи, дієво вдосконалити роботу українських фахівців, а не лише на словах; 2) у французькій термінології реабілітації функціонує чимало запозичин з англійської мови, окремі з яких (empowerment) перекладаємо описово, інші, безпосередньо запозичені, уже є в українській мові (ролятор, флатер), деякі (фідер) незабаром увійдуть (уважаємо, що це станеться тоді, коли в науковій комунікації відповідні фахівці почнуть їх активно використовувати); 3) французькій термінології реабілітації властива синонімія серед термінів для найменування вад, порушин і хвороб, а також засобів і методів реабілітації – у таких випадках, перекладач має віднайти оптимальний варіант перекладу. Перспективи подальших досліджень стосуватимуться детальнішого аналізування проблем перекладу шкал, тестів і класифікацій.

1. Герцик А. М. Визначення поняття «технологія» у фізичній реабілітації / Герцик А. М. // *Фізична активність, здоров'я і спорт*. – 2016. – № 1 (23). – С. 32–34. 2. Герцик А. М. До питання тлумачення термінів «фізична реабілітація» та «фахівець з фізичної реабілітації» / Герцик А. М. // *Теорія та методика фізичного виховання*. – 2010. – № 3. – С. 45–48. 3. Герцик А. М. Трактуювання ключових термінів в освітньо-професійній галузі фізичної реабілітації / Герцик А. М. // *Молода спортивна наука України : Зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту*. – Вип. 7 : В 3-х т. – Л., 2003. – Т. 1. – С. 342–346. 4. Герцик А. М. Фахівець з фізичної реабілітації, чи фізичний терапевт : національне та міжнародне тлумачення назв професій / Герцик А. М. // *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. – 2010. – № 10. – С. 21–24. 5. Д'яков А. С. Основи термінотворення : Семант. та соціолінгвіст. аспекти / Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. – К. : ВД «КМ Academia», 2000. – 218 с. 6. Коваль Р. С. Абрєвіатури в термінології реабілітації / Коваль Р. С. // *Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики*. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. – Вип. 11–12 (ч. 1). – 2016. – С. 272–276. 7. Коваль Р. С. Вимоги до терміна реабілітації / Коваль Р. С. // *International research and practice*

conference «Contemporary issues in philological sciences: experience of scholars and educationalists of Poland and Ukraine» : Conference Proceedings, April 28–29, 2017. – Lublin. – p. 91–94. 8. Коваль Р. С. Епоніми в термінології фізичної і медичної реабілітації (на матеріалі французької та української мов) / Коваль Р. С. // *Наук. вісник Східноєвропейського наці. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія: Філологічні науки.* – Луцьк. – № 3 (304). – 2015. – С. 293–298. 9. Коваль Р. С. Етимологія термінів на позначення основних понять реабілітації у французькій та українській мовах / Коваль Р. С. // *Наук. вісник Східноєвропейського нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія: Філологічні науки.* – Луцьк. – № 6 (331). – 2016. – С. 266–270. 10. Коваль Р. С. Запозичення в термінології реабілітації / Коваль Р. С. // *Наук. записки Вінницького держ. пед. ун-ту ім. Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство): зб. наук. пр. / [гол. ред. Н. Л. Іваницька].* – Вінниця : ТОВ «Фірма «Планер»», 2015. – Вип. 22. – С. 21–27. 11. Коваль Р. С. Методи дослідження термінології реабілітації / Коваль Р. С. // *Наук. вісник Східноєвропейського нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія : Філологічні науки* – Луцьк. – № 3 (352). – 2017. – С. 386–391. 12. Коваль Р. С. Найменування засобів та методів реабілітації / Коваль Р. С. // *Наукові записки. Серія «Філологічна».* – Остріг : В-во Нац. ун-ту «Острозька академія». – Вип. 60. – 2016. – С. 154–157. 13. Коваль Р. С. Принципи укладання французько-українського та українсько-французького словника галузі реабілітації / Коваль Р. С. // *Наук. вісник Херсонського держ. ун-ту. Серія «Перекладознавство та міжкультурна комунікація».* – Херсон. – Вип. 4. – 2016. – С. 11–16. 14. Коваль Р. С. Проблеми уніфікації та стандартизації термінології реабілітаційної галузі / Коваль Р. С. // *Наук. вісник Міжнар. гуман. ун-ту. Серія : Філологія.* – Одеса. – Вип. 22. – 2016. – С. 98–101. 15. Коваль Р. С. Топоніми в термінології фізичної й медичної реабілітації / Коваль Р. С. // *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія.* – Одеса. – Вип. 15. – Т. 2. – 2015. – С. 58–60. 16. Пілецький В. Мовна специфіка українського терміна / Володимир Пілецький // *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка».* Серія «Проблеми української термінології». – 2005. – № 538. – С. 25–32. 17. Приступа Є. Н. Роль і місце фахівця з фізичної реабілітації в системі охорони здоров'я населення / Є. Н. Приступа, А. С. Вовканич // *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту [Текст] / Харківське обл. відділ. нац. Олімп. ком-ту України ; Харківська держ. акад. дизайну і мистецтв.* – Х., 2011. – С. 92–96. 18. Рицар Б. Є. Стандартизація української термінології та її гармонізація з міжнародною – головний чинник утвердження державності України / Б. Є. Рицар // *Стандартизація, сертифікація, якість.* – Х. : УКРНДНУ, 2001. – № 1. – С. 30–32. 19. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: Термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с. 20. Blouin Maurice. *La réadaptation* / Maurice Blouin, Luz Elvira Vallejo Echeverri. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://cirrie.buffalo.edu/encyclopedia/pdf/es/la_rehabilitacion.pdf/. 21. Cabré M. Teresa. *Terminology : theory, methods, and applications.* Edited by Juan C. Sager ; translated by Janet Ann DeCesaris. – Amsterdam / Philadelphia : John Benjamins publishing company, 1999. – 248 p. 22. Dufour Michel. *Dictionnaire de kinésithérapie et réadaptation* / Michel Dufour, Michel Gedda. – Paris : Maloine, 2007. – 582 p. 23. Hamonet Claude. *Aux origines de la réadaptation* / Claude Hamonet, Marie de Jouvenel, Joanna Tronina-Petit. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.handicap-schweiz.ch/fra/info/images/docs/readaptation.pdf>. 24. Hamonet Claude. *La douleur et le handicap.* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.institut-servier.com/download/douleur/19.pdf>. 25. Monet Jacques. *Émergence de la kinésithérapie en France à la fin du XIXème et au début du XXème siècle. Une spécialité médicale impossible. Genèse, acteurs et intérêts de 1880 à 1914* / Jacques Monet. Thèse pour le doctorat en sociologie. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [www.biusante.parisdescartes.fr/ .../pdf/histmed-asclepiades-pdf-monet1.pdf](http://www.biusante.parisdescartes.fr/.../pdf/histmed-asclepiades-pdf-monet1.pdf). 26. Zribi Gérard. *Dictionnaire du handicap* / Gérard Zribi, Dominique Poupée-Fontaine. – 7e édition. – Rennes : Presses de l'EHESP, 2011. – 349 p.